

Τάσεις στην ελληνική οικονομία

Νίκος Βέττας

Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γενικός Διευθυντής, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών

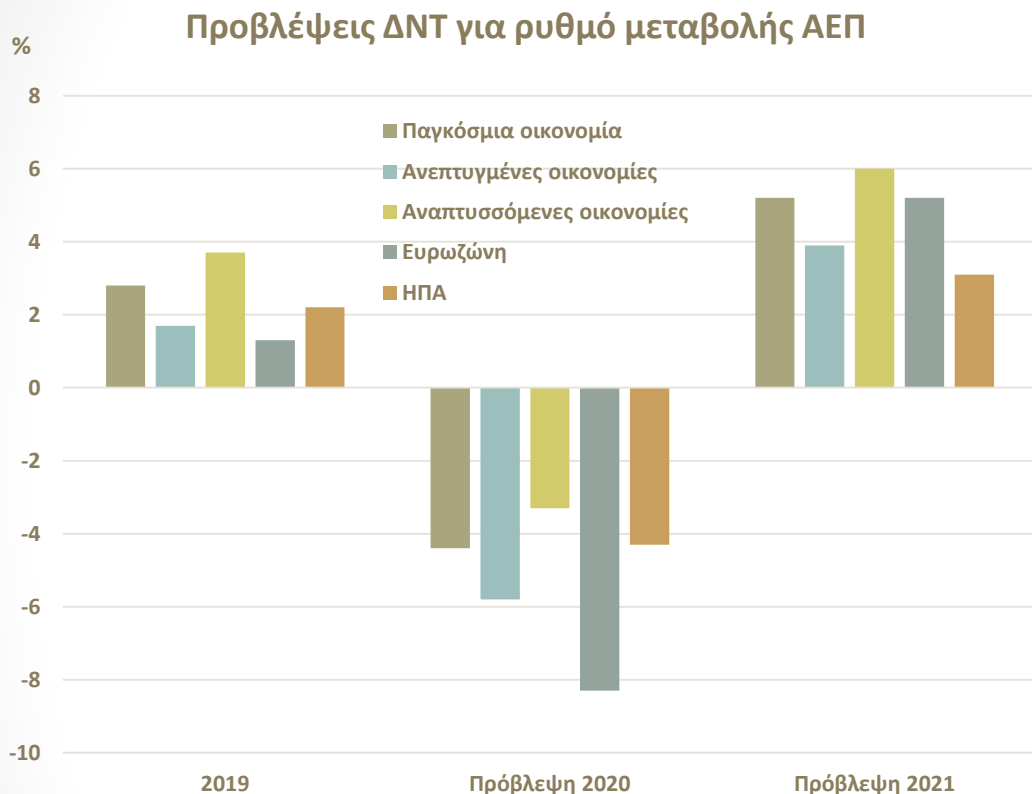
nvettas@aueb.gr

www.iobe.gr

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου & Δυτικής Ελλάδας
Ετήσια Γενική Συνέλευση 2020 - Ανοικτή Εκδήλωση

Αθήνα, 9 Δεκεμβρίου 2020

COVID-19: Διεθνείς οργανισμοί βλέπουν ότι εξελίσσεται η χειρότερη παγκόσμια ύφεση από το 1929

Προβλέψεις ΔΝΤ για μακροοικονομικά μεγέθη της Ελλάδας

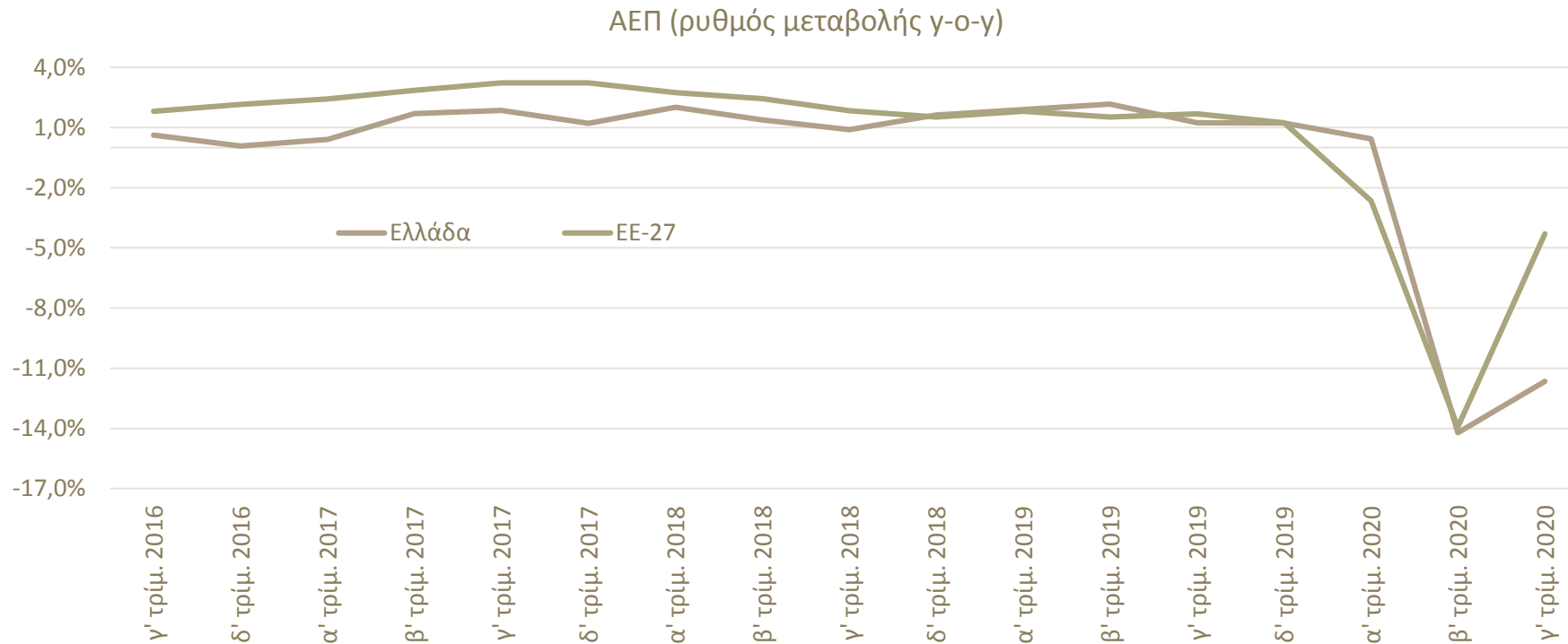
	2019	2020	2021
πραγματικό ΑΕΠ (% μεταβολή)	1,9	-9,5	4,1
Πληθωρισμός (%)	1,1	-0,6	0,7
Ποσοστό ανεργίας (% ΕΔ)	17,3	19,9	18,3
Δημοσιονομικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	0,6	-9,0	-3,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-2,1	-7,7	-4,5

Πηγές: World Economic Outlook, ΔΝΤ, Οκτώβριος 2020, ΟΟΣΑ “Tackling coronavirus”, Απρίλιος 2020

Ο ΟΟΣΑ υπολογίζει πως κάθε μήνας πλήρους lockdown στην Ελλάδα έχει άμεση επίπτωση στο πραγματικό ΑΕΠ κατά 2,7 π.μ.

ΑΕΠ

Πτώση ΑΕΠ το γ' τρίμηνο του 2020 11,7%, από ύφεση 14,2% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 1,2% ένα έτος νωρίτερα. Πολύ ηπιότερη ύφεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση (-4,3%). Στο εννεάμηνο φέτος ύφεση 8,5% εγχωρίως, έναντι 7,0% στην ΕΕ.

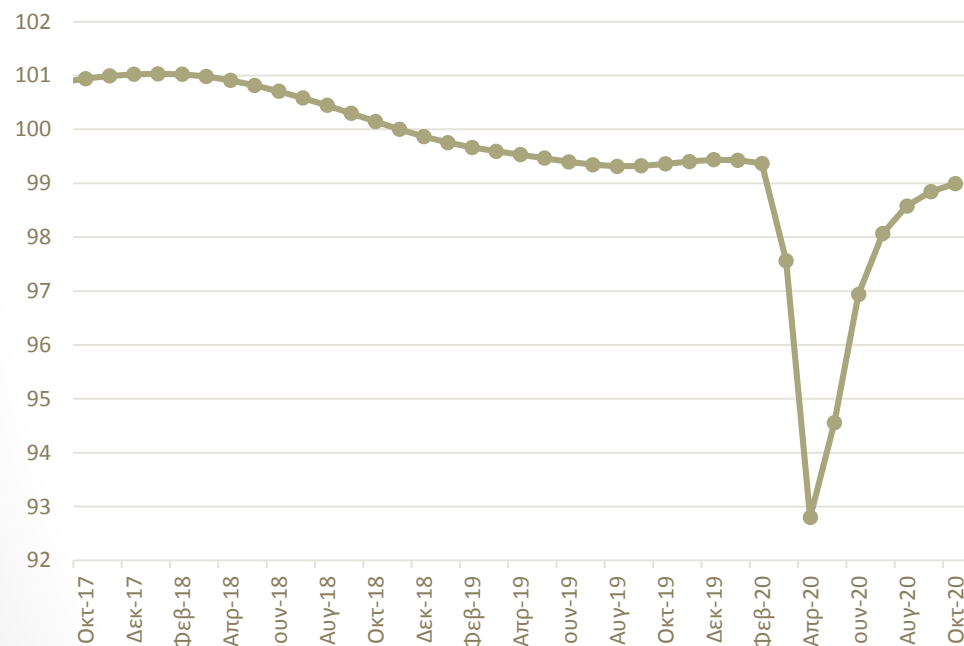

Πηγές: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Eurostat και OECD.Stats.

Παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα και εμπόριο

Ενισχύεται για έκτο μήνα ο CLI τον Οκτώβριο, οριακά (+0,1%)

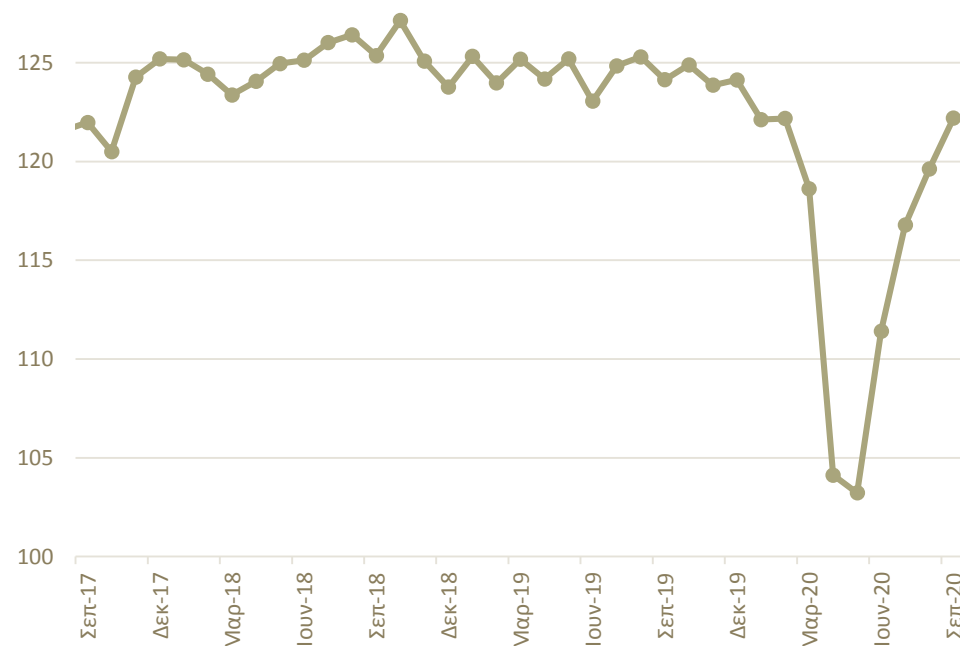
Σύνθετος πρόδρομος δείκτης ΟΟΣΑ (CLI)
(Μακροχρόνιος μέσος όρος = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 10/2020

Συνεχίζεται η άνοδος του διεθνούς όγκου εμπορίου τον Σεπτέμβριο (+2,2% στις 122,2 μονάδες)

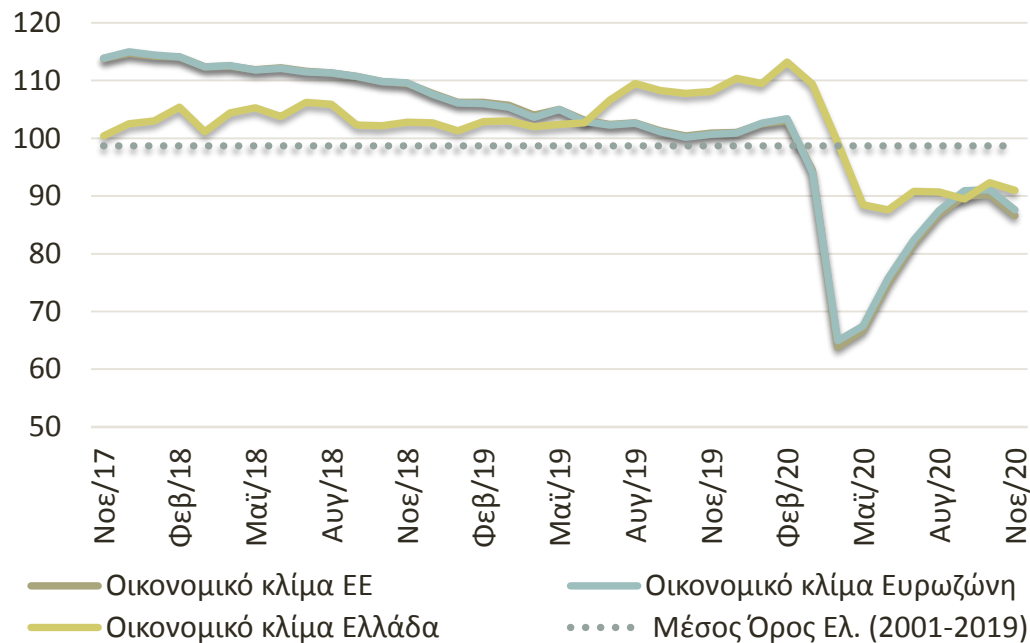
Παγκόσμιος Δείκτης Όγκου Εμπορίου (CPB)
(εποχικά διορθωμένα στοιχεία, 2010=100)

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, έως 9/2020

Ελλάδα: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη

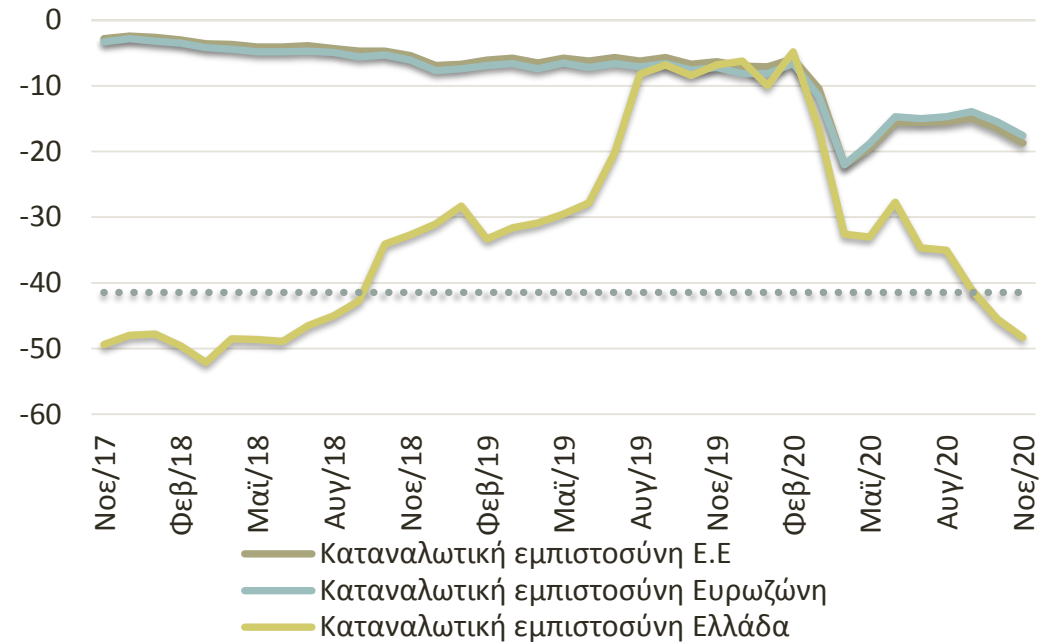
Η επιδείνωση των προσδοκιών στις Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία δεν αντισταθμίστηκε από τη βελτίωση σε Λιανικό εμπόριο και Κατασκευές

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IOBE, έως 11/2020

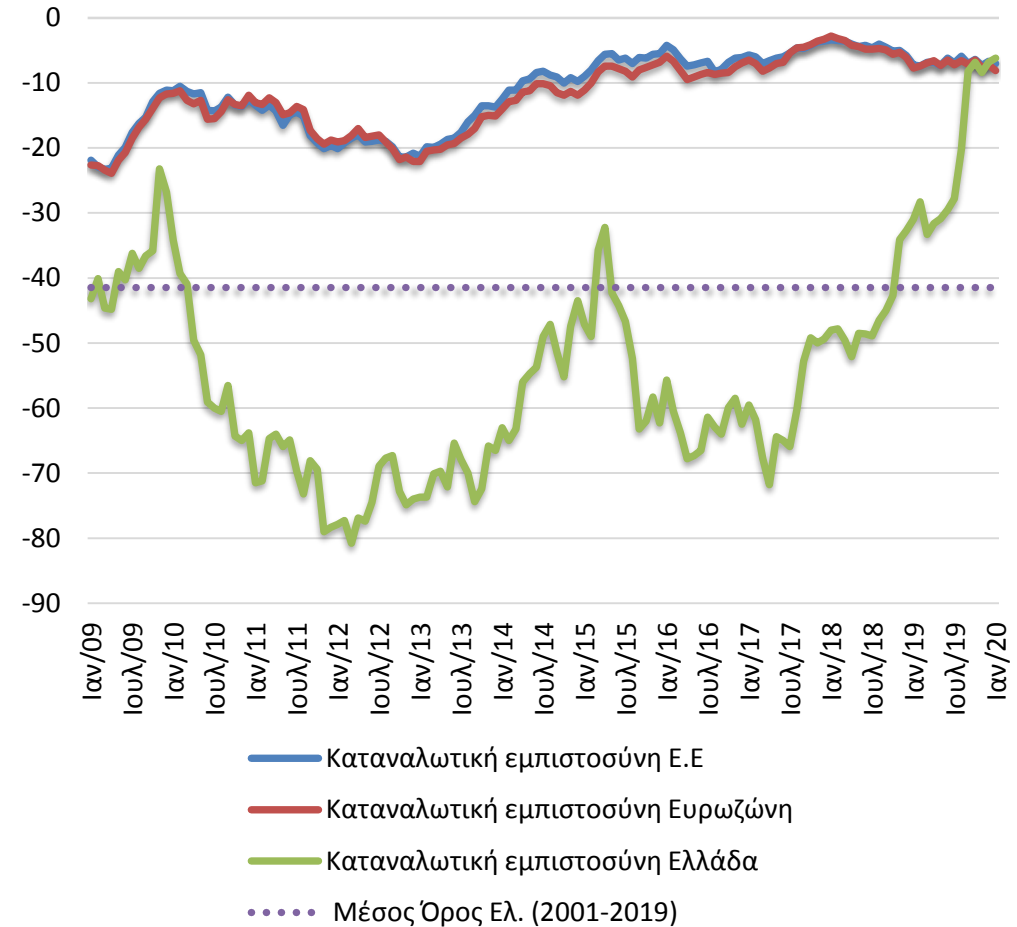
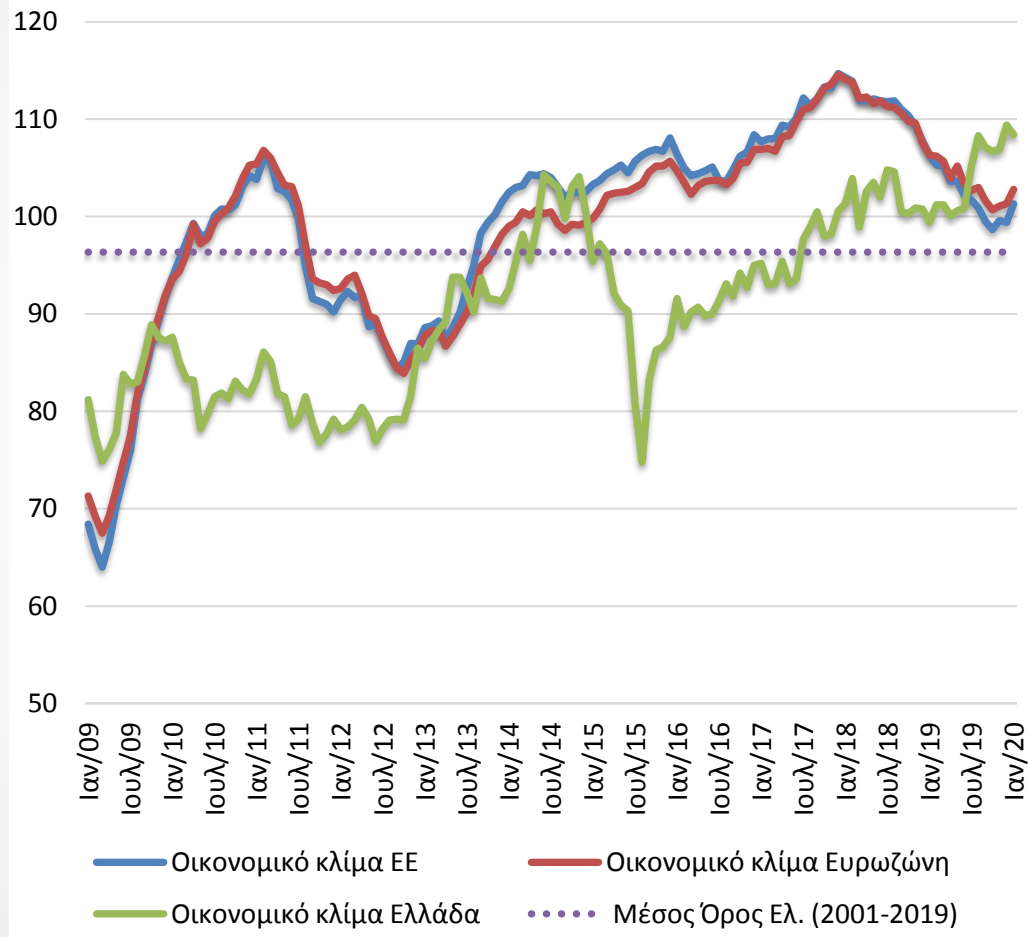
Ο δείκτης οικονομικού κλίματος υποχώρησε ήπια τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις 91,0 μονάδες, έναντι 92,3 μονάδων τον προηγούμενο μήνα

...με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να υποχωρεί για πέμπτο μήνα

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης υποχώρησε τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις -48,2 (από -45,5) μονάδες, κινούμενος πολύ χαμηλότερα από το περυσινό του επίπεδο (-6,8 μονάδες)

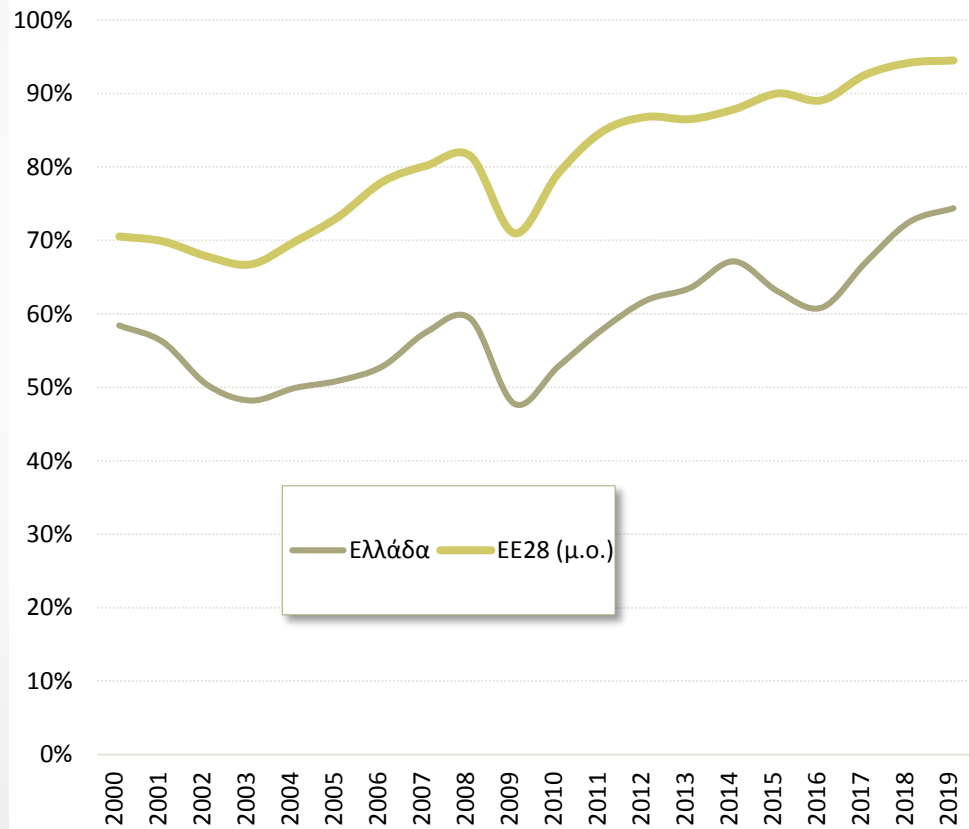
Ισχυρή βελτίωση του οικονομικού κλίματος προ COVID-19

‘Μεγάλη εικόνα’ για την ελληνική οικονομία

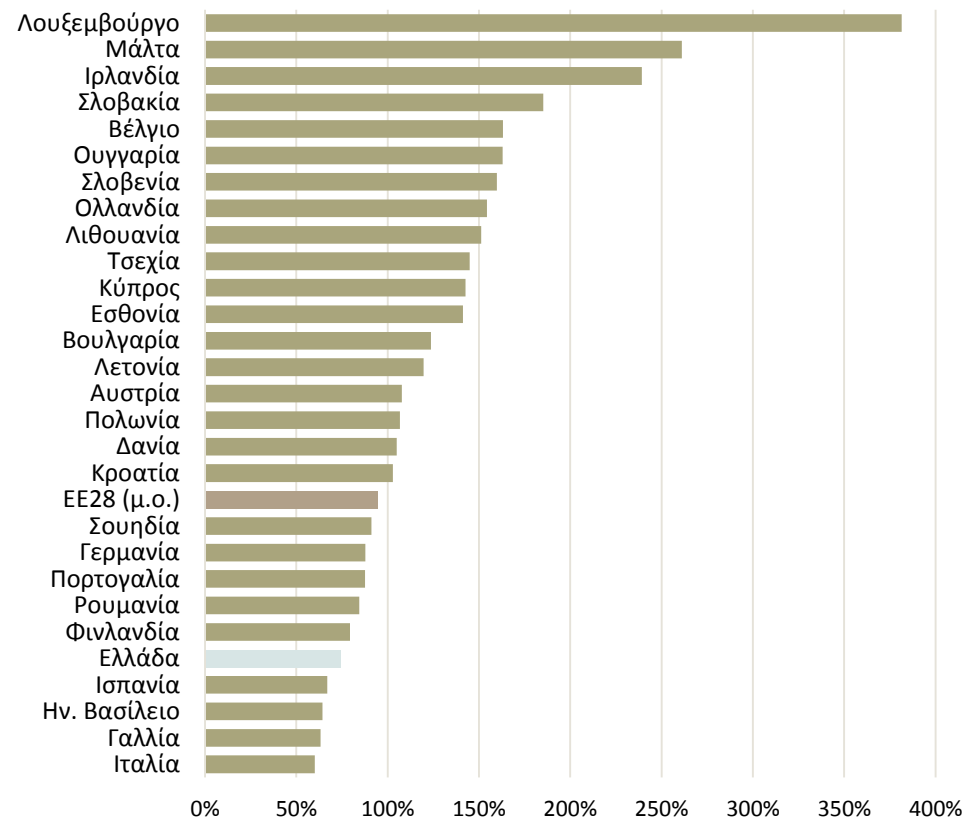
Ο προσανατολισμός της οικονομίας συστηματικά εσωστρεφής...

Αξία εξαγωγών και εισαγωγών (% του ΑΕΠ)

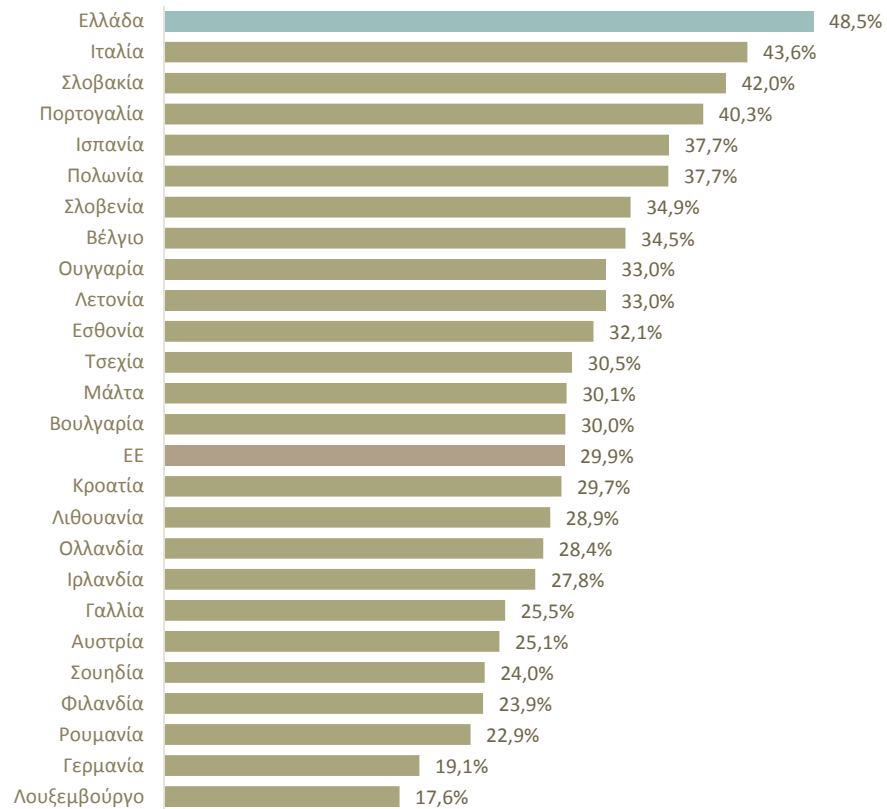
Πηγή: Ameco

Αξία εξαγωγών και εισαγωγών το 2019 (% του ΑΕΠ)

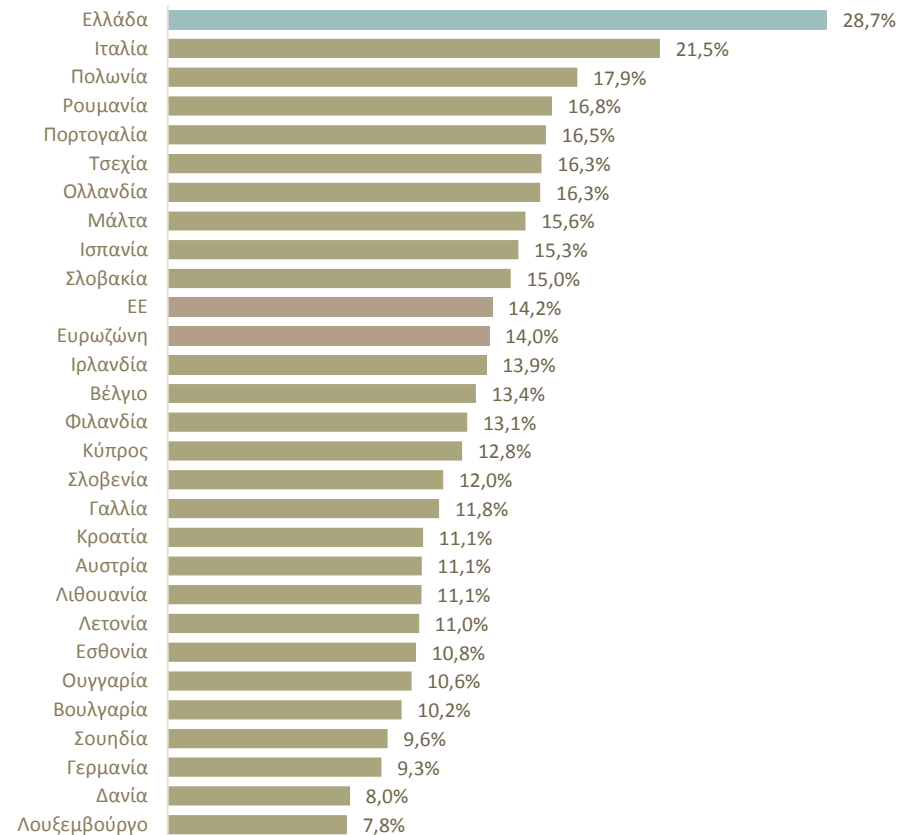

... με πολύ μικρές επιχειρήσεις και υψηλό ποσοστό αυτοαπασχόλησης και άτυπης οικονομίας

Μερίδιο των μικρών επιχειρήσεων (έως 9 ατόμων) στην απασχόληση του επιχειρηματικού τομέα, 2017

Ποσοστό αυτοαπασχολουμένων στη συνολική απασχόληση, 2019

Πηγή: Eurostat. Σημειώσεις: Στον επιχειρηματικό τομέα εδώ (total business sector), δεν περιλαμβάνονται επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού και ασφαλιστικού τομέα. Δεν δημοσιεύονται στοιχεία για τις μικρές επιχειρήσεις στη βάση με διαθρωπτικά επιχειρηματικά στοιχεία της Eurostat για την Κύπρο και τη Δανία, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για την παραγωγικότητα των μικρών επιχειρήσεων και για τη Γαλλία.

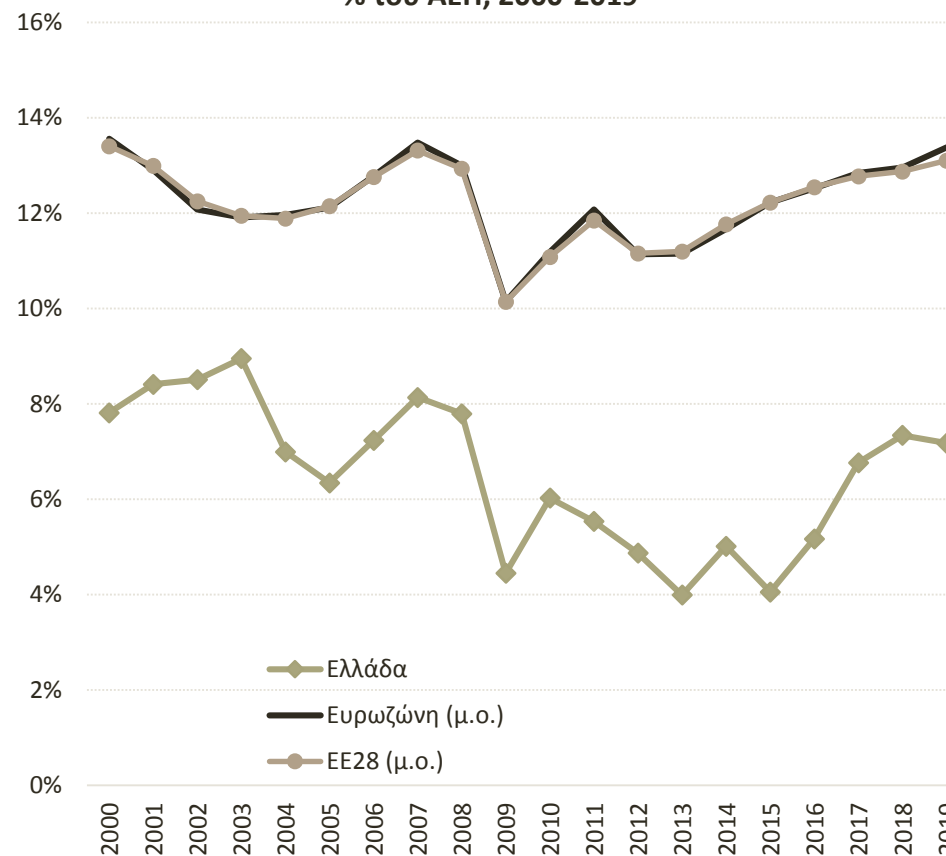
Μικρή συμμετοχή της Μεταποίησης και των νέων τεχνολογιών στις εξαγωγές, ενώ οι εταιρικές επενδύσεις κινούνται χαμηλά

Δυναμική και διάρθρωση των εξαγωγών

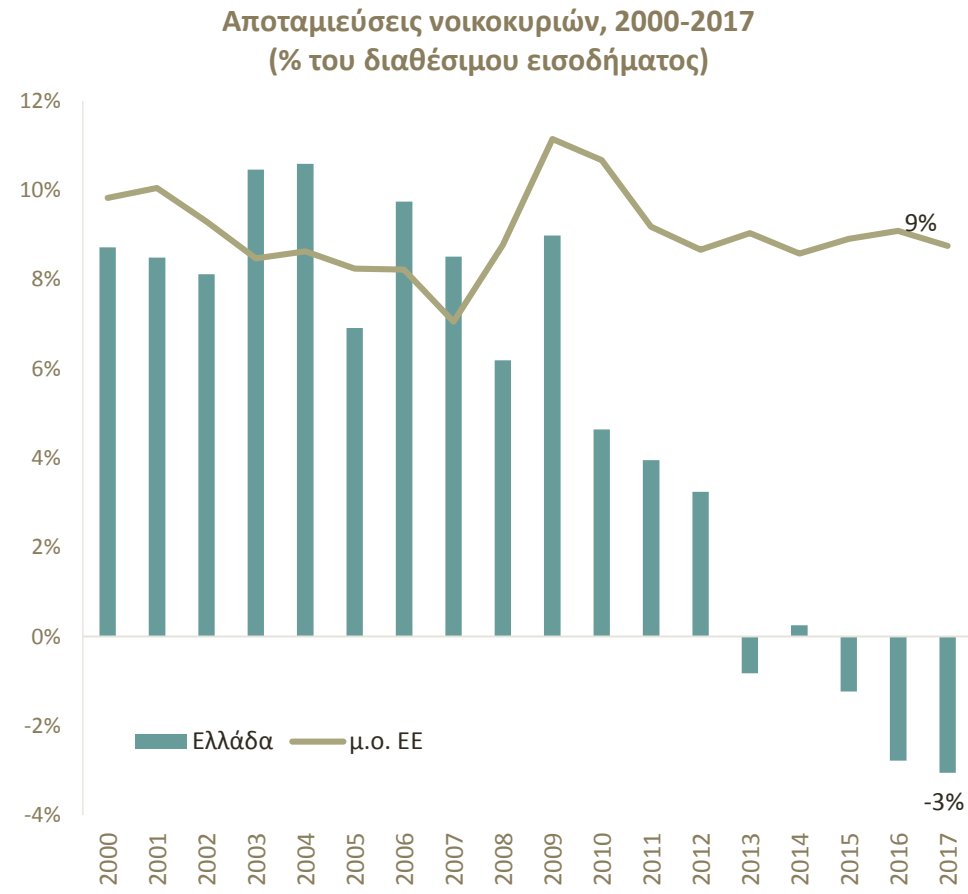
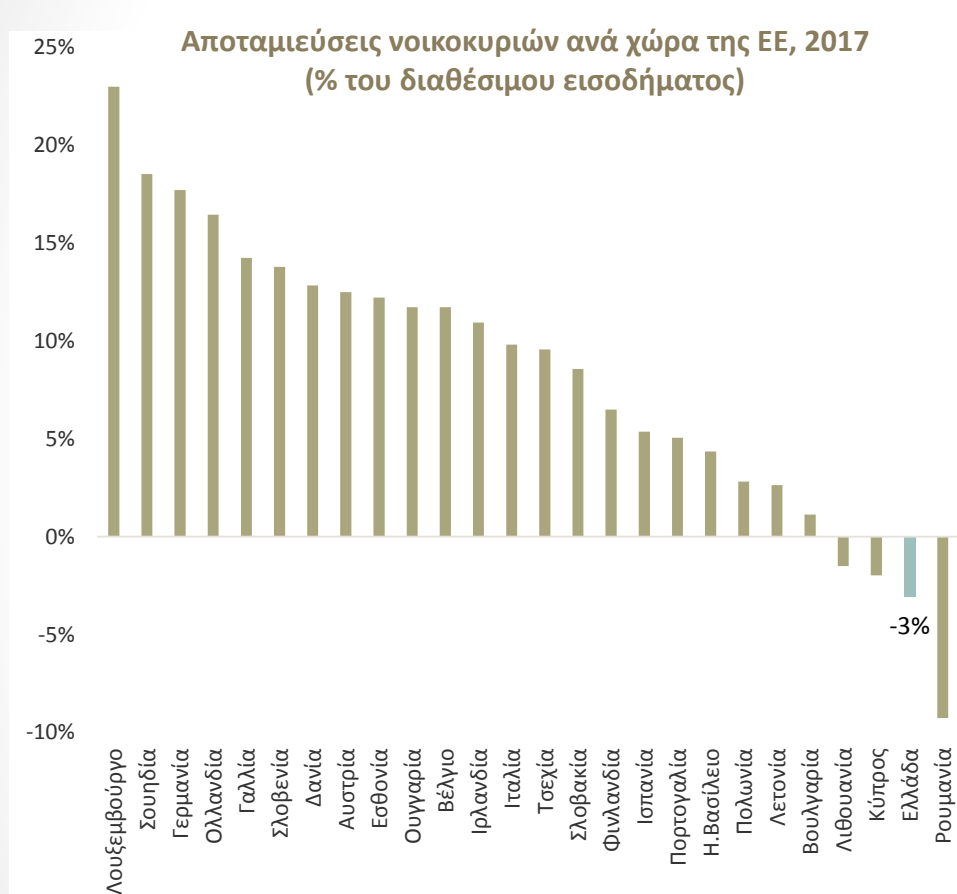
	Ελλάδα		ΕΕ-7	
	Μερίδιο ΑΕΠ	Ετήσιος ρυθμός	Μερίδιο ΑΕΠ	Ετήσιος ρυθμός
	2019	2013-2019	2019	2013-2019
Σύνολο εξαγωγών	37,2%	4,1%	58,1%	3,9%
Αγροτικά προϊόντα & πρώτες ύλες	4,4%	3,8%	5,9%	3,0%
Πετρελαιοειδή	6,3%	0,1%	3,1%	-3,8%
Βιομηχανικά προϊόντα	9,2%	6,7%	31,1%	4,0%
Χημικά προϊόντα	2,4%	8,0%	7,3%	4,7%
Βιομηχανικά είδη (κατά πρώτη ύλη)	3,0%	5,1%	6,3%	2,3%
Μηχανήματα & οχήματα	1,9%	8,0%	12,7%	5,0%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1,7%	8,5%	4,4%	4,0%
Μεταφορές (κυρίως θαλάσσιες)	7,5%	6,2%	4,4%	3,9%
Τουρισμός	7,8%	6,9%	3,3%	5,6%
Λοιπές υπηρεσίες	2,0%	3,4%	10,0%	6,3%

Πηγές: Eurostat, Τράπεζα της Ελλάδος. ΕΕ-7 είναι ο μη-σταθμισμένος μέσος όρος των χωρών Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Ολλανδία, Πορτογαλία και Σουηδία. Για τις χώρες της ΕΕ-7, τα μερίδια των εξαγωγών υπηρεσιών στο Α.Ε.Π. αναφέρονται στο έτος 2018 και οι ρυθμοί αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών αναφέρονται στην περίοδο 2013-2018.

Επενδύσεις Μη Χρηματοπιστωτικών Επιχειρήσεων, % του ΑΕΠ, 2000-2019

Τα ελληνικά νοικοκυριά καταγράφουν αρνητική αποταμίευση τα τελευταία χρόνια (τη δεύτερη χαμηλότερη επίδοση στην ΕΕ)

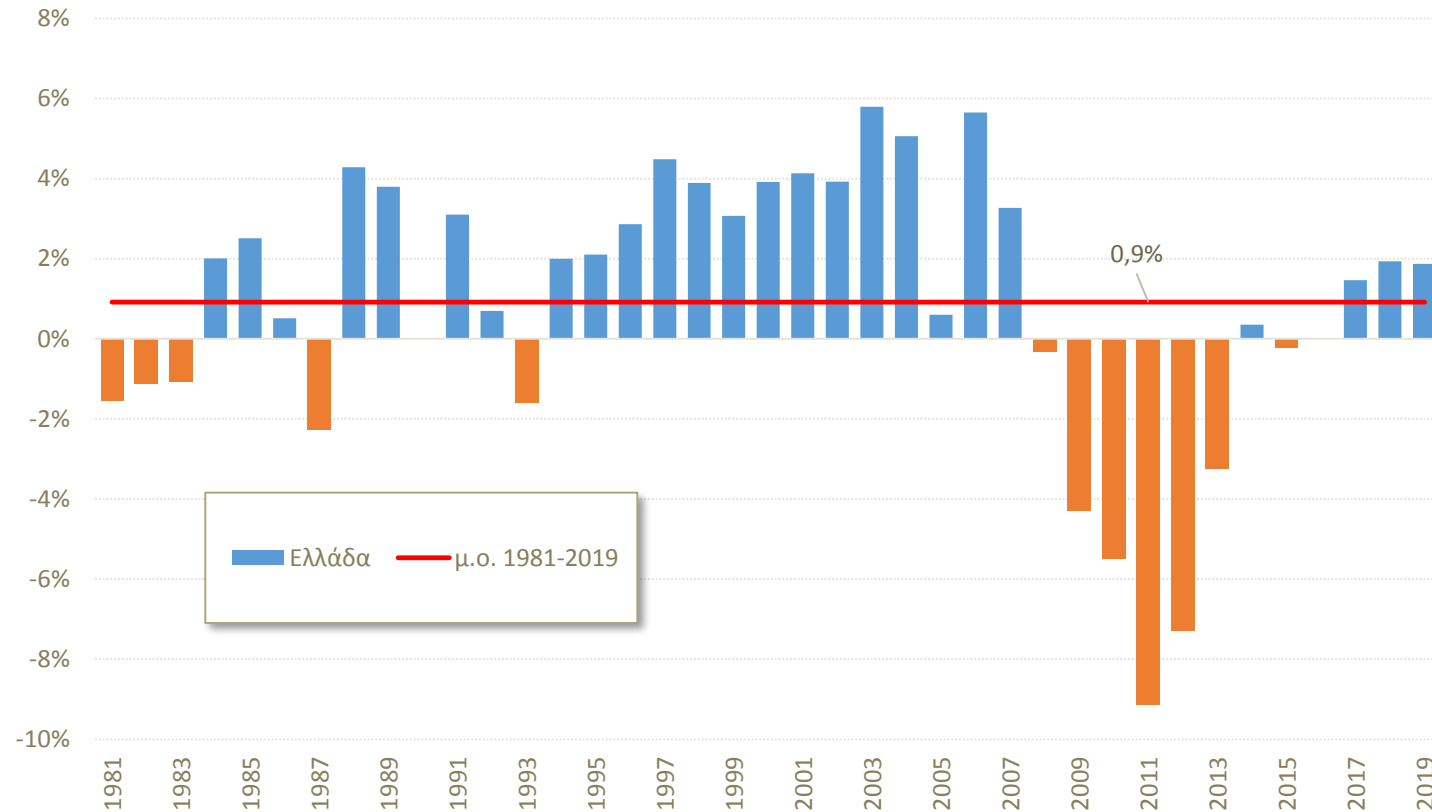

Πηγές: Eurostat/ELSTAT

Το αποταμιευτικό «κενό» των Ελληνικών νοικοκυριών την δεκαετία 2008-2017 κυμάνθηκε κατά μ.ό. σε 7,3 π.μ. του ετήσιου διαθέσιμου εισοδήματός τους, σωρευτικά περί τα €94 δισεκ.

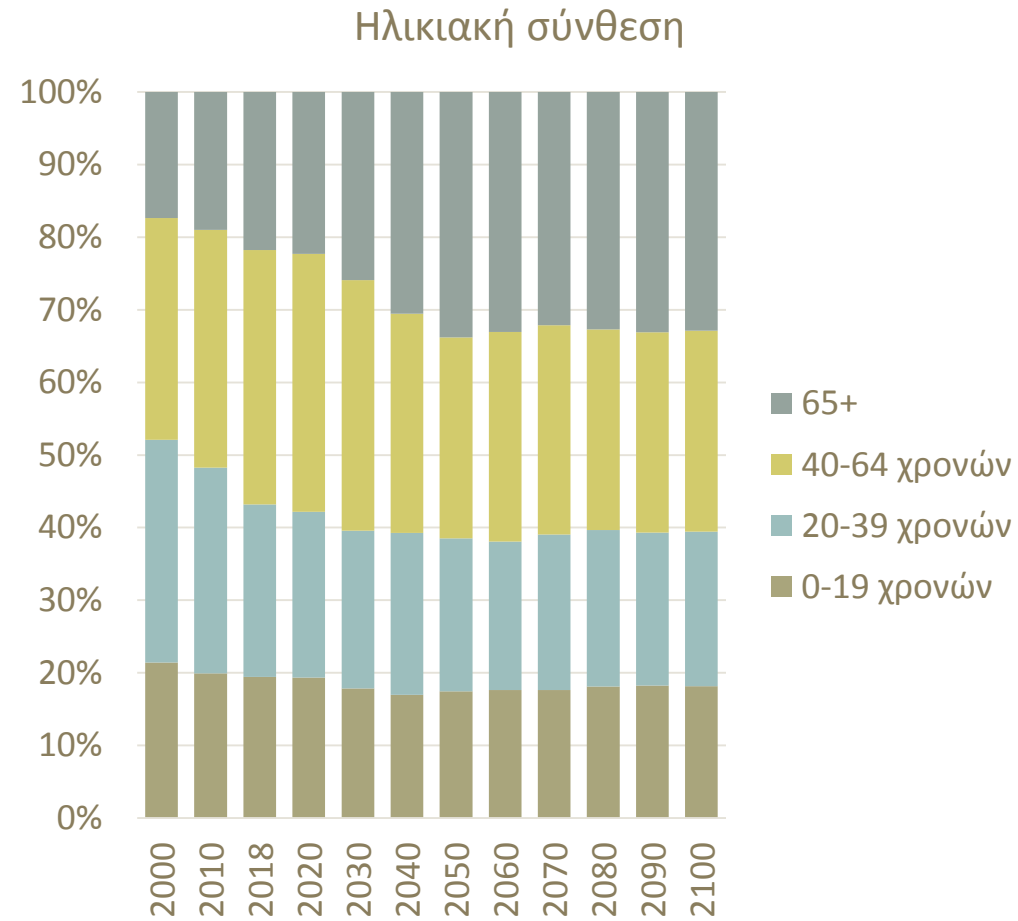
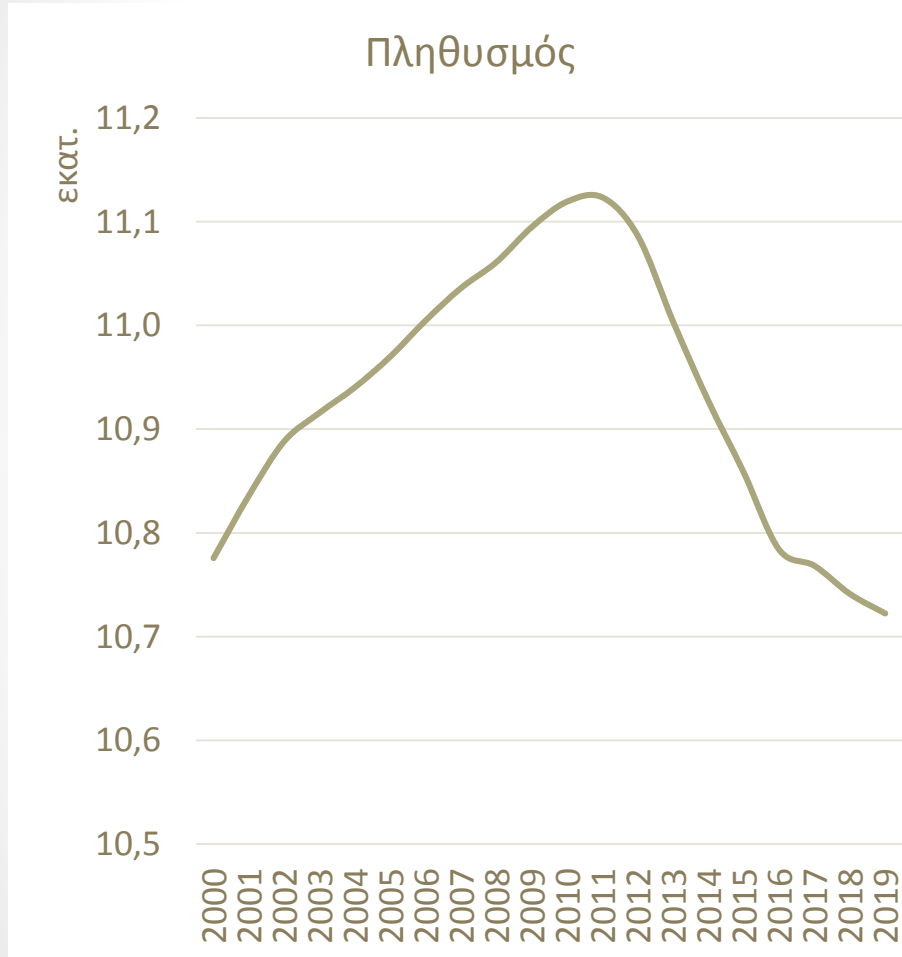
Δυναμική ανάπτυξης

Ετήσιος ρυθμός πραγματικής ανάπτυξης

Πηγή: Eurostat, Ameco.

Δημογραφικές εξελίξεις

Πηγή: Eurostat

Μακροοικονομικές προβλέψεις 2020 - 2021

Προβλέψεις 2020 – πριν 2^ο lockdown

- Δημόσια κατανάλωση: +2,0 έως +3,0%
- Ιδιωτική κατανάλωση: -6,1 έως -6,5%
- Επενδύσεις: -6 έως -7%
- Εξαγωγές: -23 έως -25%
- Εισαγωγές: -15 έως -17%
- **Υφεση: ≈ 8,0%**
- Ανεργία: 18,0%
- Αντιπληθωρισμός: 1,2-1,4%

Προβλέψεις 2021 (Βασικό Σενάριο)

- Δημόσια κατανάλωση: -5,5 έως -7,0%
- Ιδιωτική κατανάλωση: +3,5 έως +4,5%
- Επενδύσεις: +15 έως +20%
- Εξαγωγές: +16 έως +20%
- Εισαγωγές: +15%
- **Ανάπτυξη: ≈ 4,0 έως 4,5%**
- Ανεργία: 18,0%
- Πληθωρισμός: 1,7%

Προβλέψεις 2021 (Εναλλακτικό Σενάριο)

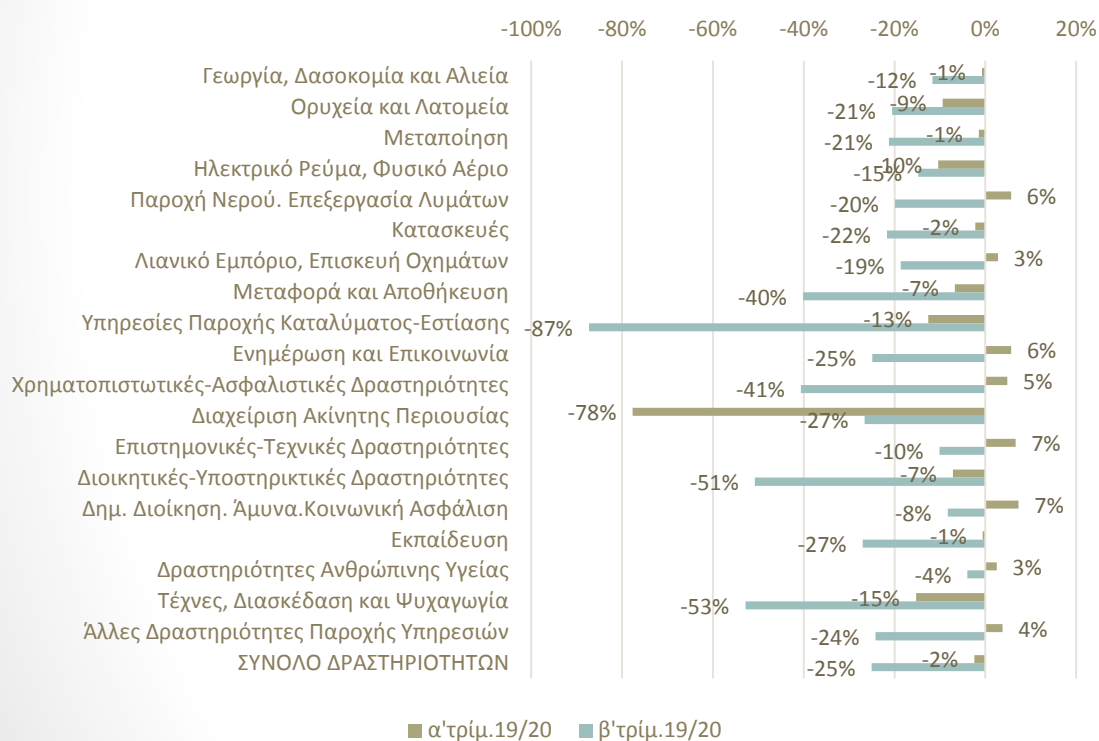
- Δημόσια κατανάλωση: -2,0 έως -4,0%
- Ιδιωτική κατανάλωση: -2,5% έως -4,5%
- Επενδύσεις: -5,0 έως -10,0%
- Εξαγωγές: -7,0 έως -11,0%
- Εισαγωγές: -10 έως -12%
- **Υφεση: ≈ -2,5 έως -4,0%**
- Ανεργία: 19,5 - 20,5%
- Αντιπληθωρισμός: -0,4%

Υποχώρηση σε όλους τους βασικούς κλάδους το β' τρίμ. Μικρότερη του μέσου όρου στη Μεταποίηση. Αποκλιμάκωση το γ' τρίμ. κυρίως σε Τουρισμό, Κατασκευές και Ψυχαγωγία.

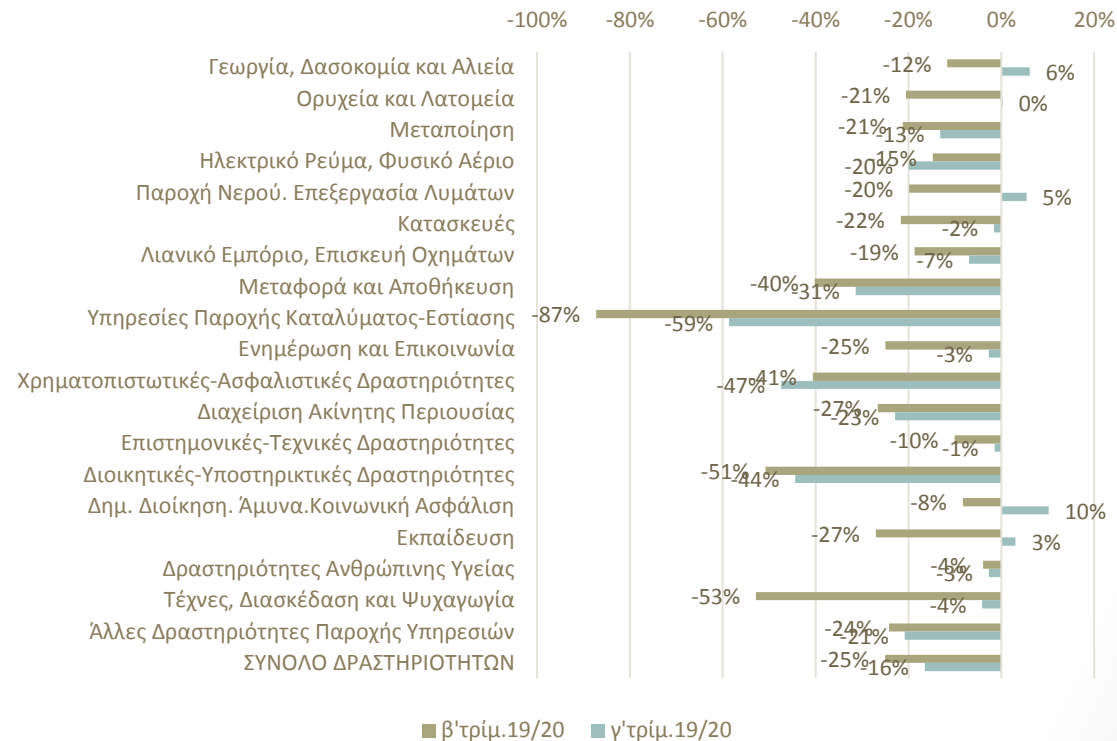
Μεγαλύτερη μείωση το β' τρίμηνο σε Τουρισμό (-87%) και Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας (-78%). Ηπιότερη πτώση στις Δραστηριότητες Υγείας (-4,0%), στον «πυρήνα» του Δημόσιου Τομέα (-8,0%) και Επιστημονικές - Τεχνικές Δραστηριότητες (-10%)

Εξασθένιση υποχώρησης σε όλους τους τομείς στο γ' τρίμηνο, με εξαίρεση Χρηματοπιστωτικές-Ασφαλιστικές δραστηριότητες (-47% από -41%) και Παροχή Νερού (-20% από -15%)

Μεταβολές α' και β' τρίμ. '20/'19*

Μεταβολές β' και γ' τρίμ. '20/'19*

*Στοιχεία κύκλου εργασιών, τρέχουσες τιμές Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

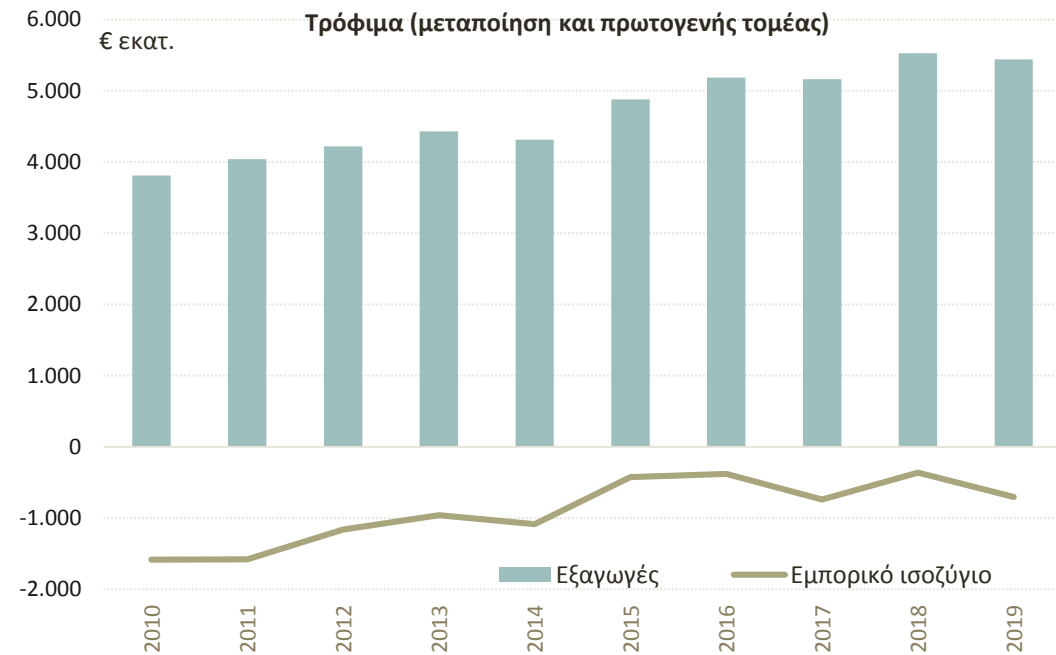
Η πανδημία πλήττει σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς, όμως οι εξαγωγές τροφίμων εμφανίζουν ανοδική δυναμική

Πάνω από 50% των ελληνικών εξαγωγών αγαθών προορίζεται σε χώρες με ισχυρές επιπτώσεις από την πανδημία

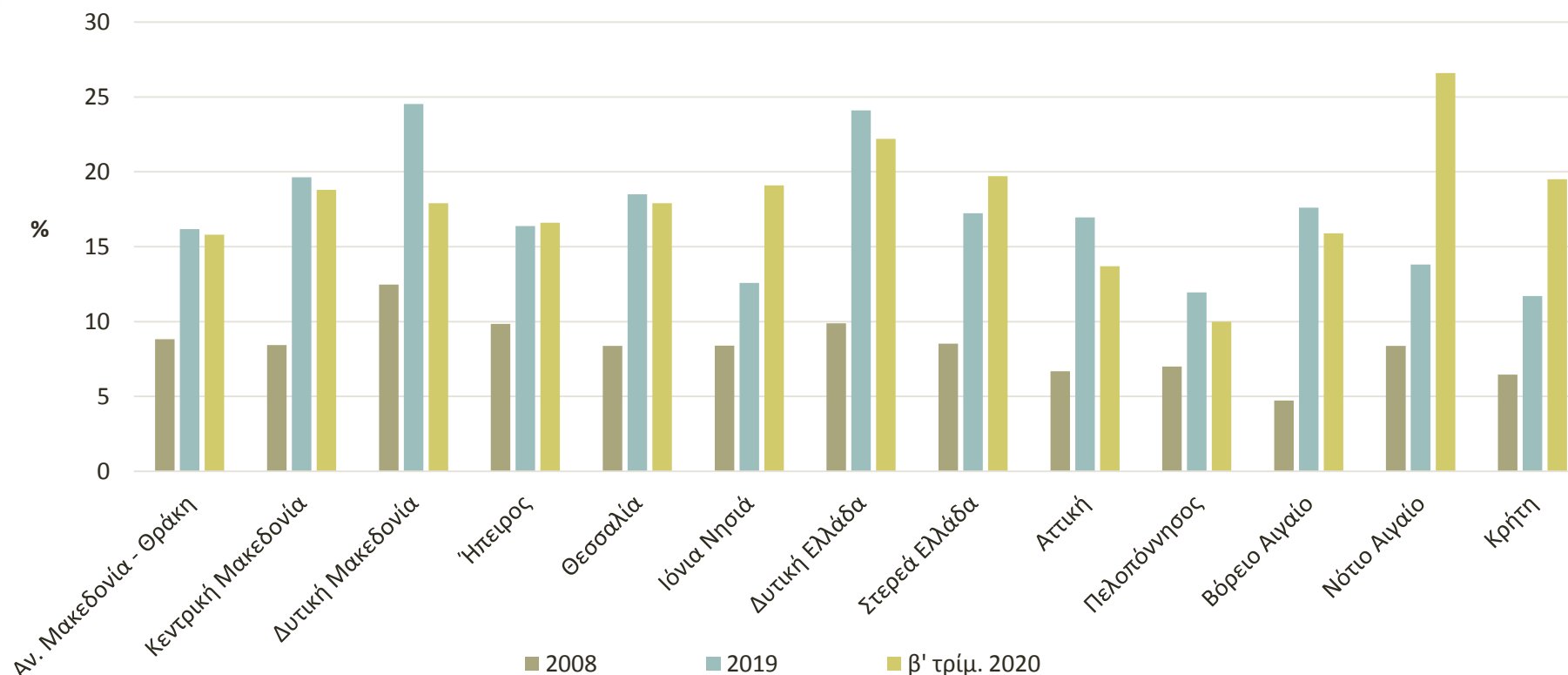
Πηγή: ΚΕΕΜ

Η ζήτηση για εξαγωγές τροφίμων πλήττεται λιγότερο από άλλα αγαθά. Ωστόσο, το σχετικό ελληνικό ισοζύγιο παραμένει ελλειμματικό.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πτώση ανεργίας παρά την πανδημία. Παραμένει αρκετά υψηλότερη του 2008.

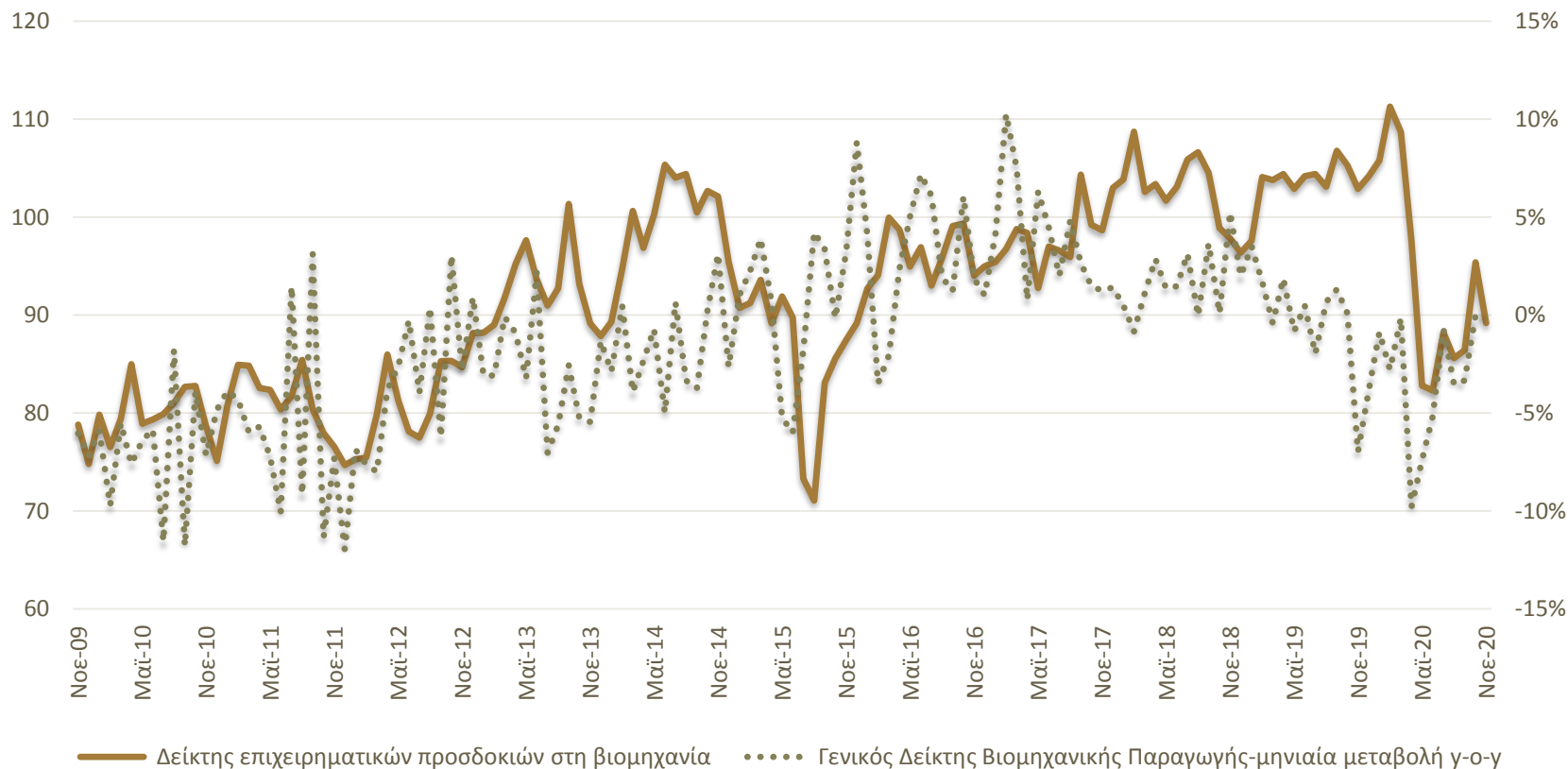
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Υποχώρηση ανεργίας φέτος κυρίως επειδή ένα μεγάλο μέρος όσων χάνουν την εργασία τους δεν αναζητούν καινούργια, για αυτό θεωρούνται ανενεργοί.

Στις περιφέρειες με πτώση της ανεργίας η Πελοπόννησος. Άνοδος σε νησιωτικές περιφέρειες, Ήπειρο και Στερεά Ελλάδα εκτός Αττικής.

Υποχώρηση επιχειρηματικών προσδοκιών και δείκτη βιομηχανικής παραγωγής

Εξασθένιση του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής κατά 3,3% τον Νοέμβριο (γ-ο-γ). Όμως, ανθεκτική μέσα στην πανδημία η βιομηχανία. Ήπια ενίσχυση 1,4% σε σύγκριση με τον Οκτώβριο.

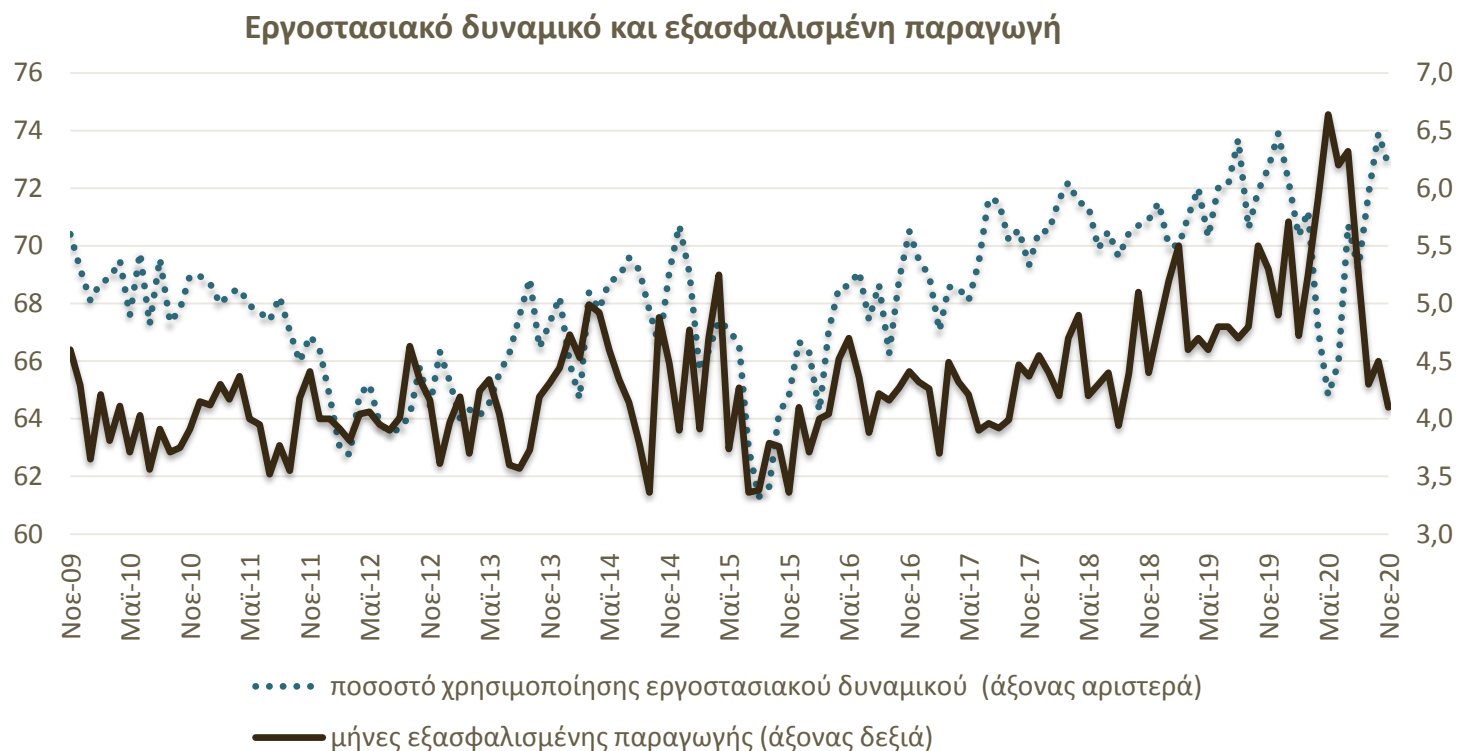

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IOBE, έως 11/2020

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία υποχώρησε τον Νοέμβριο, στις 89,2 από 95,4 μονάδες τον Οκτώβριο, αποτυπώνοντας την αβεβαιότητα για την εξέλιξη του δεύτερου κύματος της πανδημίας.

Οριακή υποχώρηση εργοστασιακού δυναμικού και εξασφαλισμένης παραγωγής

Έπειτα από το υψηλό 12-ετίας ποσοστό του Δεκεμβρίου 2019, η αξιοποίηση του δυναμικού της βιομηχανίας υποχώρησε τον Νοέμβριο του 2020, οριακά πάνω από τον μακροχρόνιο μέσο όρο (2001-2019:71,5%)

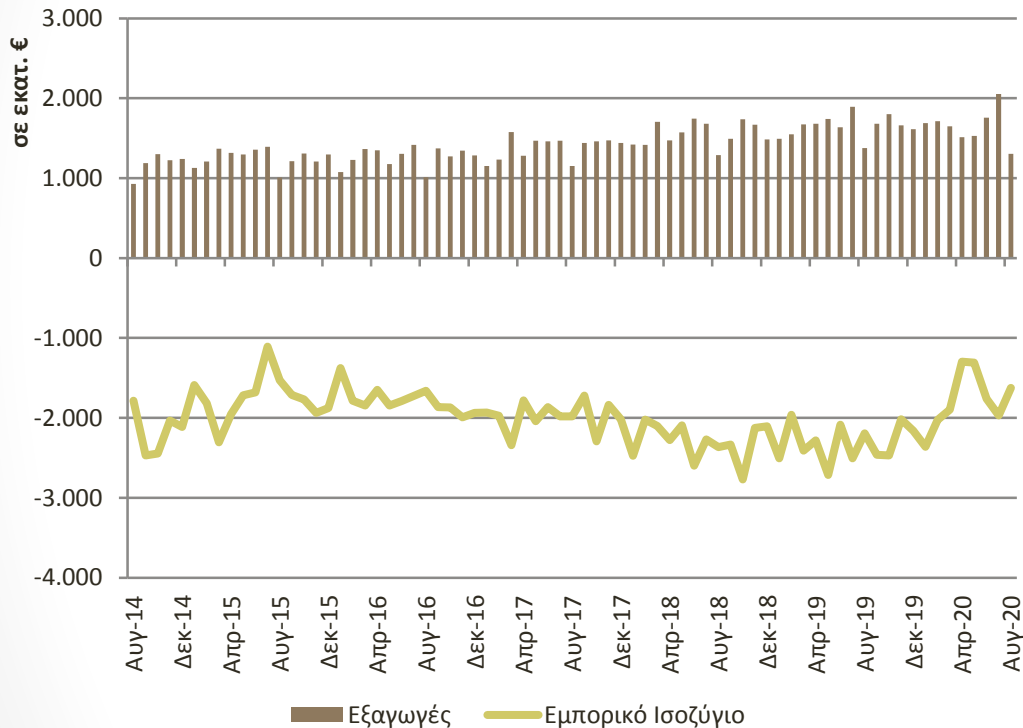

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IOBE, έως 11/2020

Οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής υποχώρησαν στους 4,1 μήνες τον Νοέμβριο, με το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού να ενισχύεται, στο 72,8% (από 73,9% τον Οκτώβριο).

Υποχώρηση εξαγωγών και εμπορικού ελλείμματος βιομηχανίας τον Αύγουστο σε σχέση με πέρυσι

Στα €1,3 δισεκ. οι εξαγωγές των βιομηχανικών προϊόντων* τον Αύγουστο (-5,3% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2019). Το εμπορικό έλλειμμα στα €1,6 δισεκ. από €2,2 δισεκ. ένα χρόνο πριν

Το μερίδιο των βιομηχανικών προϊόντων αγγίζει το 86% του συνόλου των εξαγωγών αγαθών*

Πηγή: Eurostat, International Trade, ComExt, έως 8/2020, ΕΛΣΤΑΤ

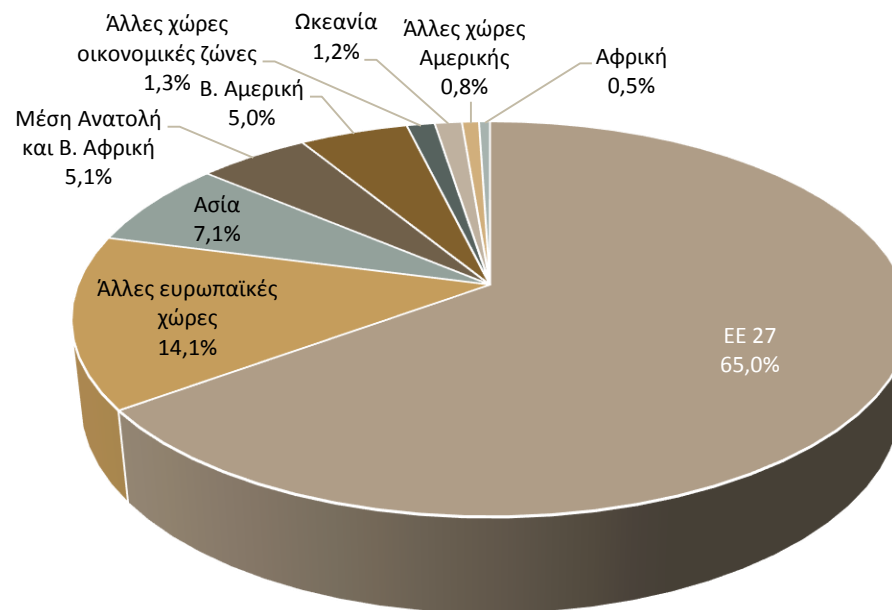
*Σημ: Σε τρέχουσες τιμές, δεν περιλαμβάνονται τα πετρελαιοειδή

Τα φαρμακευτικά προϊόντα κορυφαία εξαγόμενα προϊόντα, περιορισμένο εύρος προορισμών για τα βιομηχανικά προϊόντα

Τα Φαρμακευτικά προϊόντα (€201 εκατ.) και τα Φρούτα-Λαχανικά (€129 εκατ.) ξεχωρίζουν για τις εξαγωγές τους το β' τρίμηνο του 2020

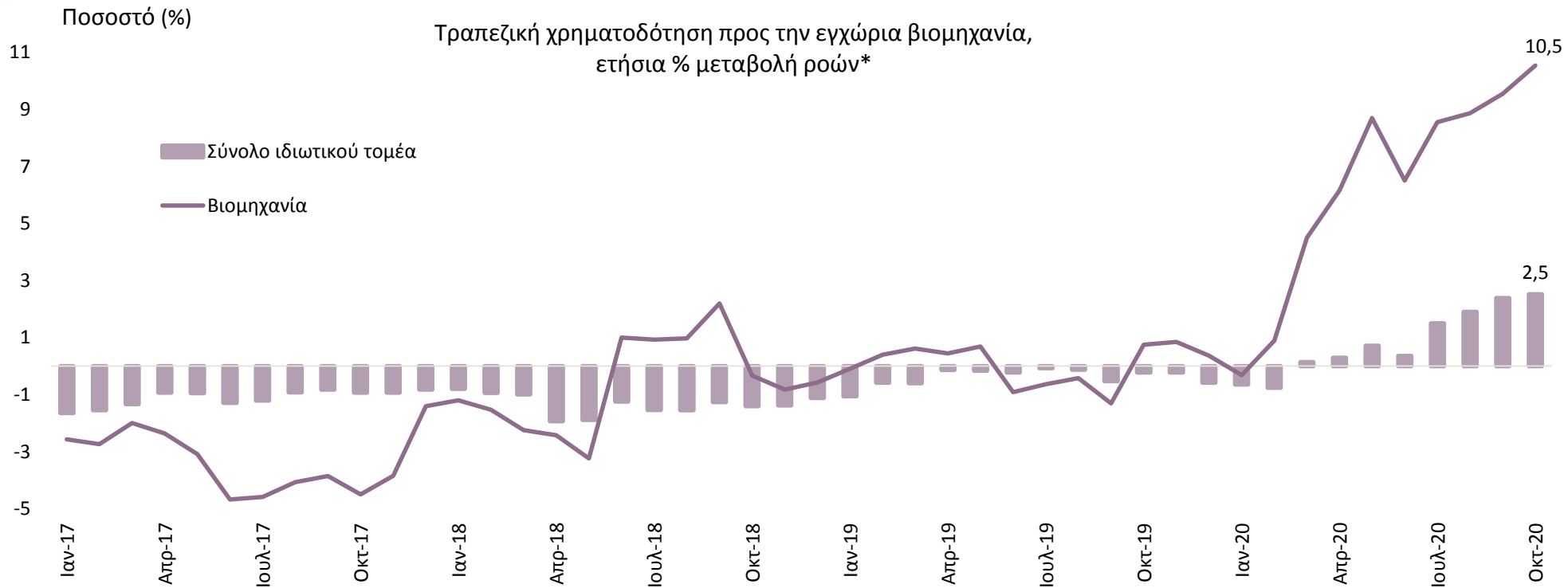
Πάνω από το 80% των βιομηχανικών προϊόντων προς ευρωπαϊκές χώρες, ενώ ένα 7,1% προς την Ασία το β' τρίμηνο του 2020

Πηγή: Eurostat, International Trade, ComExt, έως β' τριμ. 2020
 Σημ: Σε τρέχουσες τιμές, δεν περιλαμβάνονται τα πετρελαιοειδή

Έντονη ενίσχυση χρηματοδότησης προς τη βιομηχανία

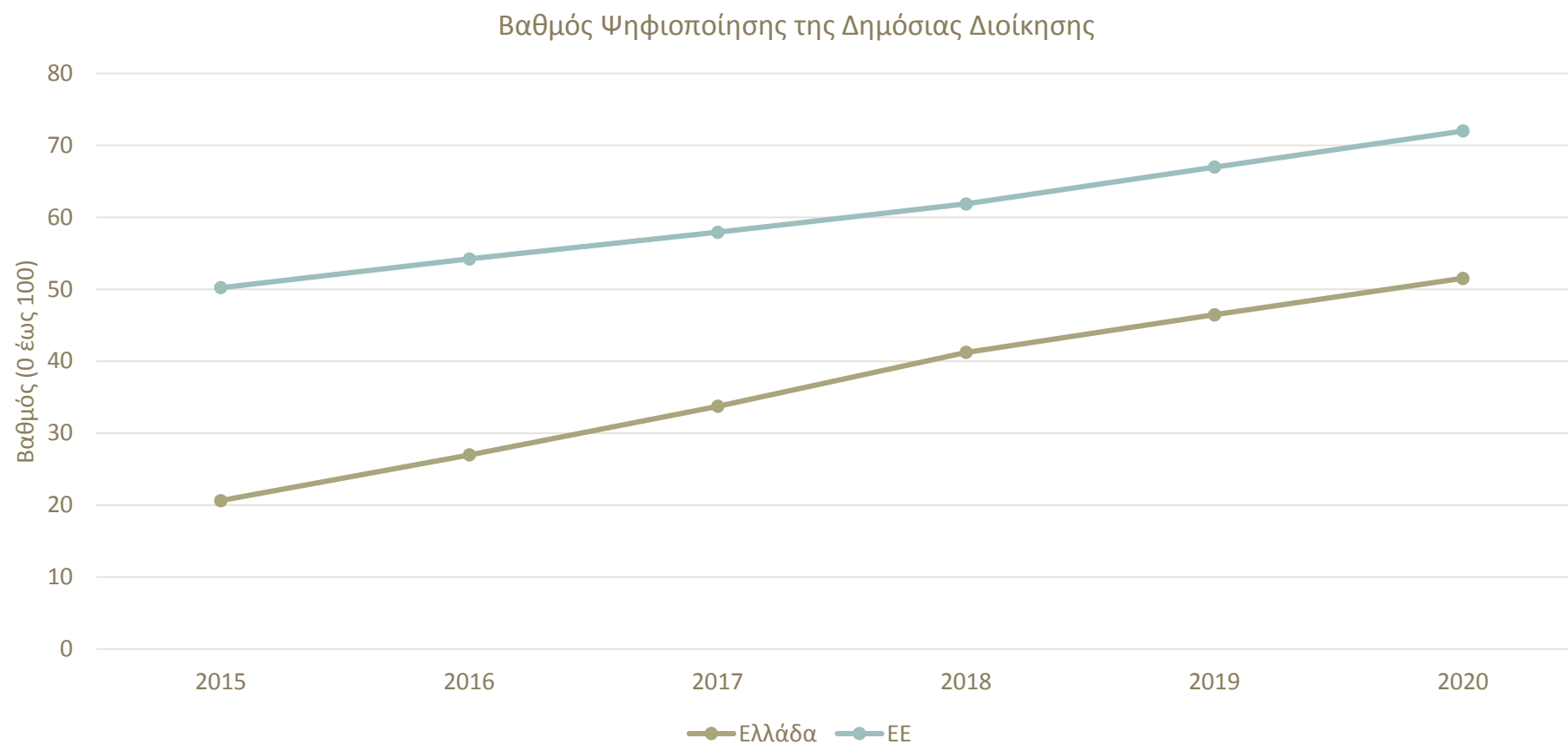
Η πιστωτική επέκταση επιταχύνθηκε από τα μέτρα τόνωσης της ρευστότητας για την αντιμετώπιση του δεύτερου κύματος της πανδημίας σε εθνικό επίπεδο, αλλά και από το Ευρωσύστημα

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2020

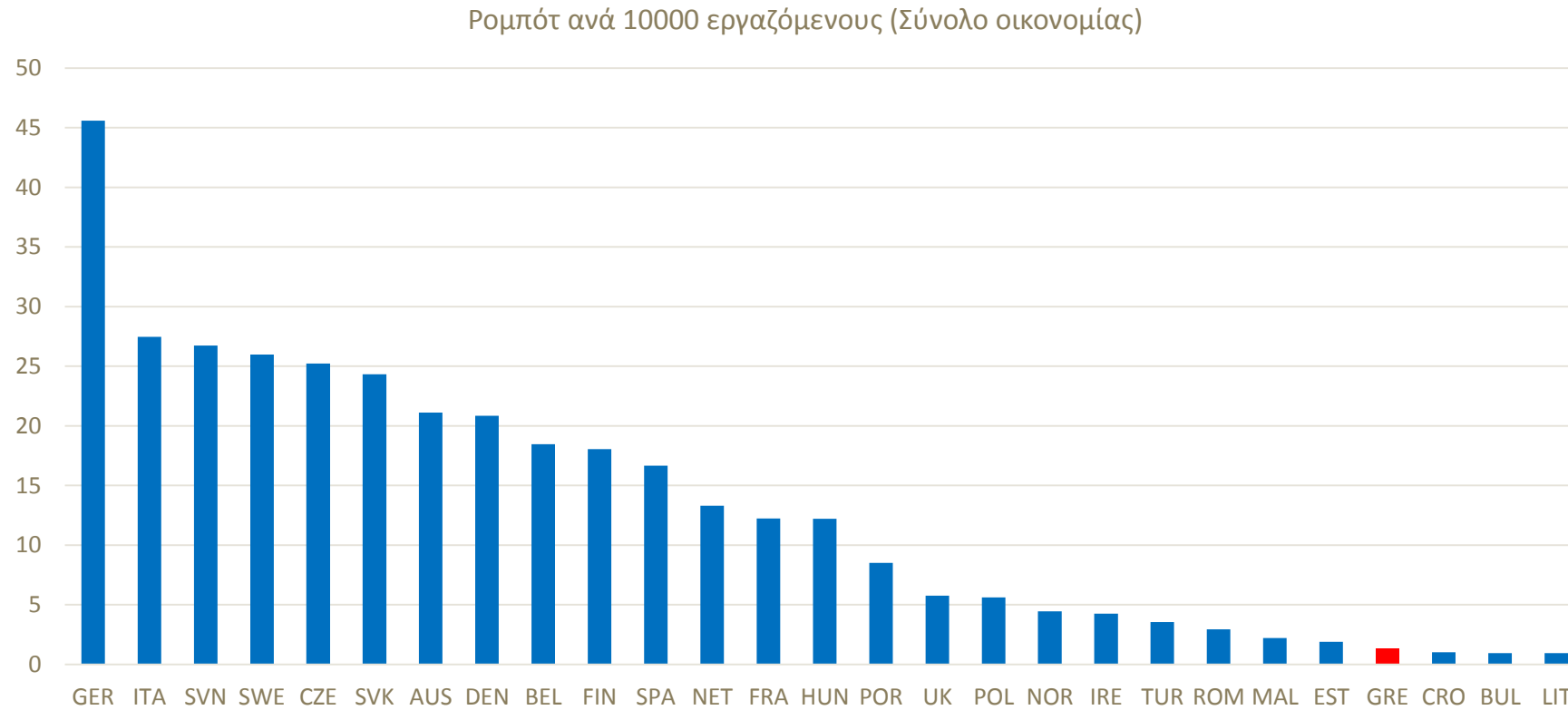
* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

Υστέρηση διαχρονικά στη ψηφιοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης, που μειώνεται με αργούς ρυθμούς

Πηγή: DESI

Η αυτοματοποίηση στην Ελλάδα βρίσκεται σε επίπεδο πολύ χαμηλότερο από διεθνείς ή ευρωπαϊκούς μέσους όρους

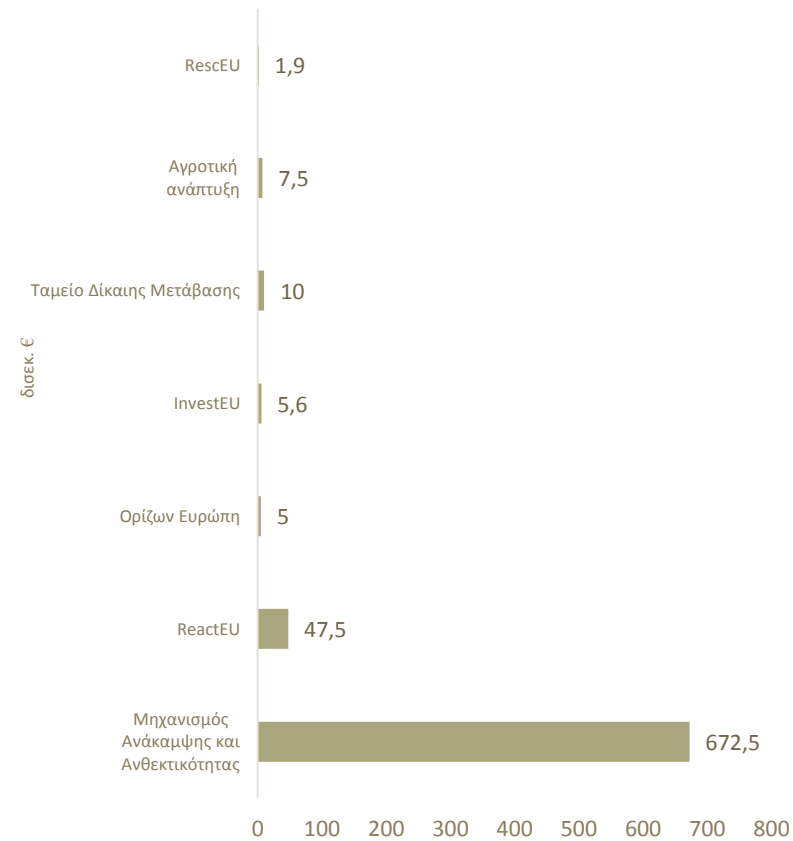
Πηγή: International Federation of Robotics

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα εκτεταμένο σχέδιο τον Μάιο του 2020 για την υποβοήθηση της ανάκαμψης

Ευρεία δέσμη παρεμβάσεων συνολικού ύψους €1.824,3 δισεκ., που συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027, €1.074,3 δισεκ., και έκτακτο χρηματοδοτικό μέσο «Next Generation EU» (NGEU), €750 δισεκ., το οποίο εγχωρίως αποκαλείται Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης (ΕΤΑ).

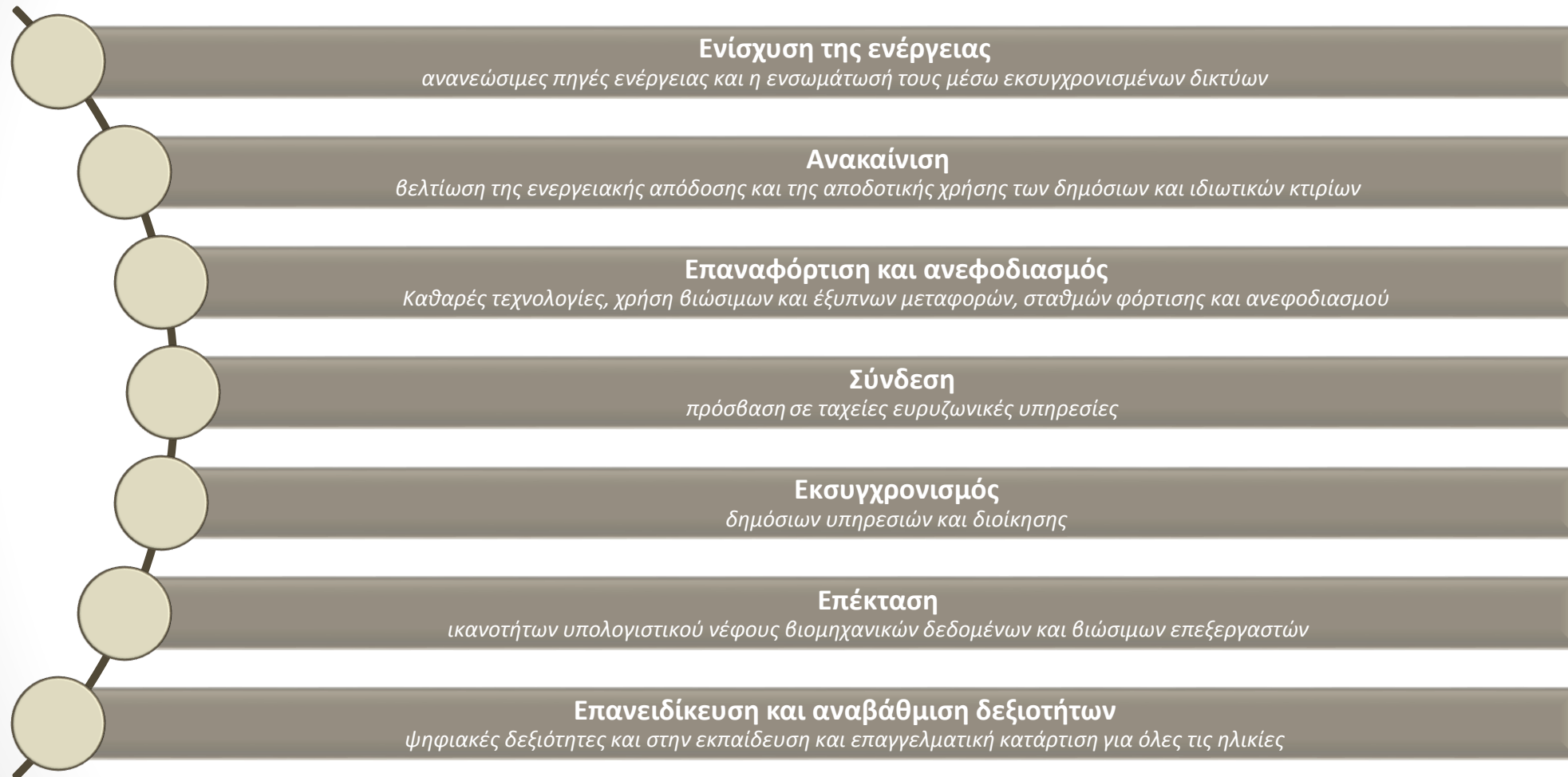
- Η δέσμη θα στηρίξει κυρίως τις επενδύσεις σε πράσινη ανάπτυξη και ψηφιακή μετάβαση.
- Οι πόροι του ΕΤΑ θα προέλθουν από δανεισμό κεφαλαίων από τις κεφαλαιαγορές και η άντληση δανείων θα παύσει έως τα τέλη του 2026.
- Τα δανειακά κεφάλαια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για δάνεια συνολικού ύψους έως €360 δισεκ. και επιχορηγήσεις έως €390 δισεκ.
- Οι νομικές δεσμεύσεις για προγράμματα του ΕΤΑ ολοκληρώνονται την 31^η Δεκεμβρίου 2023. Οι σχετικές πληρωμές θα γίνουν έως την 31^η Δεκεμβρίου 2026.
- Συνολικά η Ελλάδα προβλέπεται να ωφεληθεί από το ΕΤΑ με €32 δισεκ., εκ των οποίων €19,3 δισεκ. αφορούν σε επιχορηγήσεις και €12,7 δισεκ. σε δάνεια.

Κατανομή προϋπολογισμού Ταμείου Ανάκαμψης

Πηγή: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ανακοίνωση 21 Ιουλίου 2020, EUCO 10/20

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που υποστηρίζει ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Πηγή: Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM/2020/575) Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021

- Μεικτές τάσεις στην ελληνική οικονομία
- Κεντρικό ερώτημα το επίπεδο και φύση της συνολικής χρηματοδότησης τα επόμενα έτη και αν θα υποβοηθήσει τον παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας.